

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені
акад. І.А. Зязюна

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-
науковий)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітня програма Психологія

вид дисципліни спеціальна (фахова) підготовка, обов'язкова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання очна, заочна

Харків – 2024 рік

Навчально-методичні матеріали лекцій

План лекційних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Методологічний аналіз проблеми професійного становлення особистості	2
Тема 2. Феноменологія професіоналізму особистості фахівця	2
Тема 3. Методологічні основи психології становлення професіоналізму	2
Тема 4. Психологічні закономірності та механізми становлення професіоналізму	3
Тема 5. Психолого-педагогічні умови становлення професіоналізму здобувачів у ході навчання.	3
Тема 6. Якісні та кількісні методи оцінки та розвитку професіоналізму	3

Тема №1. Методологічний аналіз проблеми професійного становлення особистості

Основні методологічні підходи до проблеми професійного становлення. Основні принципи, етапи професійного становлення.

Рекомендована література:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.

5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

6. Алексеєва, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences*

Education, 28(1), 305-318.

8. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України, Київ. Т. XII: Психологія творчості*, 25, 243-254.

9. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

10. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

11. Підбуцька, Н. В. (2013). Психологічні властивості особистості майбутнього інженера.

12. Большакова А. М. Психологія особистісної реалізованості суб'єкта життєвого шляху : монографія / А. М. Большакова ; Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 311 с.

13. Mizell, H. (2010). *Why Professional Development Matters*. Learning Forward. 504 South Locust Street, Oxford, OH 45056. Coenders, F., & Verhoef, N. (2019). Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional development in education*, 45(2), 217-230..

Тема №2. Феноменологія професіоналізму особистості фахівця.

Види професіоналізму, етапи його становлення. Особливості професіоналізму фахівців різних сфер діяльності. Професіоналізм викладача ЗВО.

Рекомендована література:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьєвої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

5. Алексєєва, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

6. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.
7. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України, Київ. Т. XII: Психологія творчості*, 25, 243-254.
8. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.
9. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.
10. Підбуцька, Н. В. (2013). Психологічні властивості особистості майбутнього інженера..

Тема № 3. Методологічні основи психології становлення професіоналізму
Основні методологічні підходи до проблеми професіоналізму. Класифікація професіоналізму

Рекомендована література:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.
2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с
3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.
4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.
5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.
6. Алексеева, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).
7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.

8. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

9. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

10. Mizell, H. (2010). *Why Professional Development Matters*. Learning Forward. 504 South Locust Street, Oxford, OH 45056. Coenders, F., & Verhoef, N. (2019). Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional development in education*, 45(2), 217-230..

Тема № 4. Психологічні закономірності та механізми становлення професіоналізму

Психологічні закономірності становлення професіоналізму. Психологічні механізми становлення професіоналізму. Лідерство у структурі професіоналізму. Проблеми становлення професіоналізму особистості фахівця. Професійні деструкції.

Рекомендована література:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.

5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

6. Алексеева, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.

8. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН*

України, Київ. Т. XII: Психологія творчості, 25, 243-254.

9. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

10. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

11. Імангулова, В. С. (2024). Чинники професійної деформації особистості.

12. Ханецька, Т. І., & Сидоренко, О. Б. (2023). *Особливості психопрофілактики та психокорекції професійних деструкцій особистості* (Doctoral dissertation, Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres»).

13. Папуша, В. В. (2023). ПРОФЕСІЙНА ДЕСТРУКЦІЯ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*, (4), 5-9.

14. Lamont, E., & Dickens, G. L. (2021). Mental health services, care provision, and professional support for people diagnosed with borderline personality disorder: systematic review of service-user, family, and carer perspectives. *Journal of Mental Health*.

15. Lamont, E., & Dickens, G. L. (2021). Mental health services, care provision, and professional support for people diagnosed with borderline personality disorder: systematic review of service-user, family, and carer perspectives. *Journal of Mental Health*.

Тема №5. Психолого-педагогічні умови становлення професіоналізму здобувачів у ході навчання.

Психологічні умови становлення професіоналізму здобувачів у ході навчання.

Педагогічні умови становлення професіоналізму здобувачів у ході навчання.

Супровід становлення професіоналізму впродовж професійної підготовки.

Рекомендована література:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.

5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх

інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

6. Алексеева, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.

8. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України, Київ. Т. XII: Психологія творчості*, 25, 243-254.

9. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

10. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

11. Mizell, H. (2010). *Why Professional Development Matters*. Learning Forward. 504 South Locust Street, Oxford, OH 45056. Coenders, F., & Verhoef, N. (2019). Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional development in education*, 45(2), 217-230..

Тема №6. Якісні та кількісні методи оцінки та розвитку професіоналізму.

Класифікація методів оцінки професіоналізму здобувачів. Технології розвитку та побудови програми становлення професіоналізму фахівців.

Рекомендована література:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.

5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків.

політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

6. Алексеева, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.

8. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України, Київ. Т. XII: Психологія творчості*, 25, 243-254.

9. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

10. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

11. Mizell, H. (2010). *Why Professional Development Matters*. Learning Forward. 504 South Locust Street, Oxford, OH 45056. Coenders, F., & Verhoef, N. (2019). Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional development in education*, 45(2), 217-230..

Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу аспірантів

Самостійна робота аспірантів (СР) займає провідне місце у системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності СР значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості аспіранта.

Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися дійсним надбанням людини. Тому СР має навчальне, особисте та суспільне значення.

Навчальна діяльність характеризується суб'єктністю, активністю, предметністю, цілеспрямованістю, наявністю структури та змісту.

Особливими ознаками самостійної навчальної діяльності є такі:

- зміни самого суб'єкта;
- залежність від рівня розвитку аспіранта та опора на досягнутий рівень розвитку;
- засвоєння загальних способів дій та наукових понять;
- передумання загальних засобів дій вирішенню завдань;
- залежність змін психічних властивостей та поведінки тих, хто навчається, від результатів їх власних дій.

Виконання самостійної роботи передбачає:

1. Опрацювання навчальної літератури за допомогою бібліотеки університету, мережі Інтернет.

2. Вивчення навчального матеріалу, який дається для самостійної роботи.

3. Засвоєння знань, видів та способів діяльності в конкретній предметній галузі.

4. Самоперевірка засвоєних знань за допомогою представлених питань.

За необхідності можна отримати індивідуальну консультацію викладача щодо виконання самостійної роботи. Для цього на кафедрі кожного семестру розробляється графік консультацій викладачів.

Завдання самостійної роботи:

1. Рівні професійного становлення майбутнього фахівця, структура професійного Я.

2. Психологічна готовність до професійної діяльності (структура та ознаки)

3. Психологічний аналіз системи професійної діяльності

4. Система професійно важливих якостей фахівців

5. Модель професіоналізму та її конструювання

6. Макроструктура професіоналізму як психологічного конструкту

7. Інтеграція етапів професіоналізації у сучасних умовах

Оцінювання виконання даних самостійних завдань: за кожне завдання можна отримати максимально 5 балів. Виконання завдань буде оцінюватися

за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання.

Самостійна робота по кожній темі також включає: опрацювання та аналіз лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Література для самопідготовки:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.

5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

6. Алексеева, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.

8. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України, Київ. Т. XII: Психологія творчості*, 25, 243-254.

9. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

10. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

11. Підбуцька, Н. В. (2013). Психологічні властивості особистості майбутнього інженера.

12. Большакова А. М. Психологія особистісної реалізованості суб'єкта життєвого шляху : монографія / А. М. Большакова ; Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 311 с.

13. Mizell, H. (2010). *Why Professional Development Matters*. Learning

Forward. 504 South Locust Street, Oxford, OH 45056. Coenders, F., & Verhoef, N. (2019). Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional development in education*, 45(2), 217-230.

Методичні рекомендації/навчально-методичні матеріали до проведення практичних занять

План практичних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Проблема професійного становлення, етапи, фази, взаємозв'язок із професійною ідентичністю та готовністю.	3
Тема 2. Акмеологічні інваріанти професіоналізму та непрофесіоналізму.	3
Тема 3. Професіоналізм у психологічній структурі професійної діяльності	3
Тема 4. Структурно-функціональна модель генези професіоналізму	3
Тема 5. Психологічний інструментарій дослідження феномену професіоналізму	3

Зміст та практичні завдання до занять

Тема №1. Проблема професійного становлення, етапи, фази, взаємозв'язок із професійною ідентичністю та готовністю.

Взаємозв'язок конструктів «професіоналізм», «професійна ідентичність», «професійна готовність». Поняття професійної ідентичності, її види, етапи та фази становлення. Поняття професійної готовності, її види, етапи та фази становлення.

Практичне заняття: аналітичне завдання із визначення критеріїв професійної готовності, ідентичності та професіоналізму

Тема №2. Акмеологічні інваріанти професіоналізму та непрофесіоналізму.

Акмеологія професіоналізму. Критерії та показники професіоналізму та непрофесіоналізму.

Практичне заняття: аналітичне завдання з визначення критеріїв непрофесіоналізму фахівця

Тема №3. Професіоналізм у психологічній структурі професійної діяльності

Характеристика та психологічна структура професійної діяльності. Професіоналізм у структурі професійної діяльності.

Практичне заняття: аналітичне завдання з визначення критеріїв професіоналізму фахівців різних галузей та викладача ЗВО

Тема №4. Структурно-функціональна модель генези професіоналізму. Професійна автентичність у структурі професіоналізму. Складові структурно-функціональної моделі генези професіоналізму.

Практичне заняття: аналітичне завдання із визначення структури професійної діяльності. аналіз моделі генезу професіоналізму.

Тема №5. Психологічний інструментарій дослідження феномену професіоналізму.

Критерії та показники професіоналізму. Інструментарій дослідження професіоналізму. Методи та методики дослідження професіоналізму.

Практичне заняття: Представлення інструментарію дослідження професіоналізму

Кожне з практичних завдань оцінюється максимальною кількістю балів – 4, оцінюється за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Рекомендовані джерела:

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьевої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.

5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

6. Алексеева, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.

8. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України, Київ. Т. XII: Психологія творчості*, 25, 243-254.

9. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

10. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця.

КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

11. Підбуцька, Н. В. (2013). Психологічні властивості особистості майбутнього інженера.

12. Большакова А. М. Психологія особистісної реалізованості суб'єкта життєвого шляху : монографія / А. М. Большакова ; Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 311 с.

13. Mizell, H. (2010). *Why Professional Development Matters*. Learning Forward. 504 South Locust Street, Oxford, OH 45056. Coenders, F., & Verhoef, N. (2019). Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional development in education*, 45(2), 217-230..

Навчально-методичні матеріали для поточного й підсумкового контролю

Організація процедури оцінювання

Підсумкова оцінка по дисципліні вираховується як сума балів поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль включає оцінювання:

- активності під час аудиторних занять
- виконання завдань самостійної роботи
- виконання практичних завдань
- поточного тестування засвоєння матеріалу дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає усну відповідь по екзаменаційному білету. Екзаменаційний білет включає два теоретичні питання та одне практичне завдання. Вибір номеру екзаменаційного білету та номеру практичного завдання здійснюється випадковим чином (спочатку обирається білет, в якому зазначено два теоретичні питання, потім обирається номер практичного завдання). Після отримання білету та практичного завдання, аспіранти мають можливість підготуватись до відповіді протягом 20 хвилин. Після вислуховування всіх відповідей аспірантів оголошуються оцінки за екзамен та підсумкова оцінка по дисципліні. Підсумкова оцінка вноситься у Відомість обліку успішності. Відомість передається в аспірантуру у день проведення екзамену.

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

Кафедра: *педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад.*

І.А. Зязюна

Спеціальність *053 – «Психологія»*

Освітня програма *Психологія*

Навчальна дисципліна *Психологія професіоналізму*

Семестр *IV*

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Розкрийте взаємозв'язок конструктів «професіоналізм», «професійна ідентичність», «професійна готовність».
2. Охарактеризуйте інструментарій дослідження професіоналізму
3. Практичне завдання

Здобувач, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися до апеляційної комісії у день оголошення результатів оцінювання. Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання. Здобувач, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви. Апеляційна комісія створюється розпорядженням директора інституту.

Докладно процес апеляції описаний у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu_29_11_2023.pdf).

Підсумкова оцінка по дисципліні розраховується як сума балів:

Види діяльності	Бали
Тема 1	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання із визначення критеріїв професійної готовності, ідентичності та професіоналізму	4
Самостійна робота: розкриття структури професійного “Я”	5
Тема 2	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання з визначення критеріїв непрофесіоналізму фахівця	4
Самостійна робота: розкриття системи професійної діяльності	5
Тема 3	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання з визначення критеріїв професіоналізму фахівців різних галузей та викладача ЗВО	4
Самостійна робота: аналіз професійно важливих якостей фахівців різних галузей	5
Тема 4	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання із визначення структури професійної діяльності	4
Самостійна робота: визначення особливостей професіоналізації у сучасних умовах	5
Тема 5	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз моделі генезу професіоналізму	4
Самостійна робота: конструювання моделі професіоналізму фахівців різних галузей	5
Тема 6	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: Представлення інструментарію дослідження	4

професіоналізму	
Самостійна робота: підбір та обґрунтування методів та методик дослідження професіоналізму	5
Поточне опитування щодо результатів опрацювання лекційного матеріалу	20
Підсумковий контроль: Екзамен	20
Всього	100

Виконання завдань під час практичних занять та самостійної роботи **оцінюється за критеріями:** обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Поточне тестування оцінюється за критеріями правильності відповідей. Для підготовки до поточного оцінювання аспіранти можуть використати контрольні питання по дисципліні, наведені нижче.

Критерії оцінювання підсумкового екзамену:

Критерії оцінювання	Бали
Глибоке знання навчального матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Можуть бути незначні неточності	20-18
Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Відповіді можуть містити певні неточності	17-15
Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування. Відповіді можуть бути неповними, з незначними помилками	14-12
Знання основних фундаментальних положень. Відповіді містять деякі помилки.	9-11
Знання основних фундаментальних положень матеріалу. Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу дисципліни	6-8
Знання та вміння фрагментарні, слабкі	3-5
Відсутність знань значної частини матеріалу	0-2

Аспіранти мають можливість підготуватись до екзамену по контрольним питанням до дисципліни та практичним завданням підсумкового контролю.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ:

1. Охарактеризуйте сучасні наукові підходи до дослідження проблеми професіоналізму фахівців.
2. Проаналізуйте сутність та етапи професійного становлення.

3. Охарактеризуйте професіоналізм як психологічний феномен.
4. Означте зміст етапів становлення професіоналізму.
5. Розгляньте прояви професійних деструкцій.
6. Розгляньте особливості реалізації психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців.
7. Охарактеризуйте акмеологічний підхід до оптимізації розвитку професіоналізму фахівців.
8. Проаналізуйте основні методологічні підходи до проблеми професійного становлення.
9. Розгляньте діяльнісний підхід до проблеми професійного становлення.
10. Розгляньте особистісно-орієнтований підхід до проблеми професійного становлення.
11. Розгляньте синергетичний підхід до проблеми професійного становлення.
12. Розгляньте акмеологічний підхід до проблеми професійного становлення.
13. Розгляньте системо-генетичний підхід до проблеми професійного становлення
14. Розкрийте основні принципи професійного становлення.
15. Проаналізуйте види професіоналізму.
16. Розкрийте особливості професіоналізму фахівців різних сфер діяльності.
17. Охарактеризуйте особливості професіоналізму фахівців сфери «людина-людина».
18. Дайте характеристику особливості професіоналізму фахівців сфери «людина-техніка».
19. Дайте характеристику особливостям професіоналізму фахівців сфери «людина-знак».
20. Охарактеризуйте особливості професіоналізму викладача ЗВО.
21. Проаналізуйте класифікацію професіоналізму.
22. Охарактеризуйте психологічні закономірності становлення професіоналізму.
23. Обґрунтуйте роль лідерства у структурі професіоналізму
24. Обґрунтуйте основні проблеми становлення професіоналізму особистості фахівця.
25. Охарактеризуйте психологічні механізми становлення професіоналізму.
26. Охарактеризуйте психологічні умови становлення професіоналізму здобувачів у ході навчання.
27. Охарактеризуйте педагогічні умови становлення професіоналізму здобувачів у ході навчання.
28. Охарактеризуйте особливості супроводу становлення професіоналізму впродовж професійної підготовки.

29. Охарактеризуйте класифікацію методів оцінки професіоналізму здобувачів.

30. Розкрийте технології розвитку та побудови програми становлення професіоналізму фахівців.

31. Розкрийте взаємозв'язок конструктів «професіоналізм», «професійна ідентичність», «професійна готовність».

32. Охарактеризуйте поняття професійної ідентичності, її види, етапи та фази становлення.

33. Охарактеризуйте поняття професійної готовності, її види, етапи та фази становлення.

34. Охарактеризуйте критерії та показники професіоналізму та непрофесіоналізму.

35. Розкрийте психологічну структуру професійної діяльності.

36. Розкрийте професіоналізм у структурі професійної діяльності.

37. Охарактеризуйте особливості реалізації психологічного супроводу розвитку професіоналізму фахівців у межах організації в цілому, на рівні малих соціальних груп, та на рівні окремої особистості.

38. Обґрунтуйте роль професійної автентичності у структурі професіоналізму.

39. Розкрийте складові структурно-функціональної моделі генези професіоналізму.

40. Охарактеризуйте інструментарій дослідження професіоналізму.

41. Охарактеризуйте методи та методики дослідження професіоналізму

Перелік контрольних практичних завдань для екзамену:

1. Практичне завдання

Презентувати зміст етапів становлення професіоналізму психолога-вченого

2. Практичне завдання

Презентувати можливі професійні кризи у діяльності науковця.

3. Практичне завдання

Презентувати сукупність методів дослідження рівнів прояву професіоналізму.

4. Практичне завдання

Презентувати орієнтовну програму психологічного супроводу становлення професіоналізму.

5. Практичне завдання

Презентувати шляхи оптимізації розвитку професіоналізму фахівців професій типу «людина-людина».

Матеріали для підготовки:

Основна література

1. Підбуцька, Н. В. (2016). Психологічні основи професіоналізму інженера: структура, динаміка та закономірності розвитку.

2. Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному освітньому середовищі: монографія [Електронне видання] / кол. авт; за заг. ред. проф. Н.П. Волкової, О.О. Лаврентьєвої. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 498 с

3. Дубасенюк, О. А. (2024). Діяльнісні засади підготовки майбутніх компетентних фахівців в умовах сучасних викликів: монографія.

4. Ягупов, В. (2015). Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості.

5. Підбуцька, Н. В. Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів [Текст] : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 / Ніна Вікторівна Підбуцька; наук. консультант М. А. Кузнецов; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків, 2017. – 522 с.

6. Алексеева, Т. В. (2013). Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, (4).

7. Toubassi, D., Schenker, C., Roberts, M., & Forte, M. (2023). Professional identity formation: linking meaning to well-being. *Advances in Health Sciences Education*, 28(1), 305-318.

8. Примачок, Л. Л. (2019). Обґрунтування професійного становлення особистості в сучасних психологічних дослідженнях. *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені ГС Костюка НАПН України, Київ. Т. XII: Психологія творчості*, 25, 243-254.

9. Рибалко, Л. М., & Жуков, В. Професійне становлення майбутнього фахівця в ЗВО. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY*, 32.

10. Лазуренко, О. О. Теоретико-методологічні основи та психолого-педагогічні особливості професійного становлення особистості фахівця. КОМАР, Т. (2024). Психологічний ресурс професійного становлення та успішної професійної самоактуалізації майбутніх фахівців професій типу «людина-людина». *Psychology Travelogs*, (1), 31-40.

Додаткова література

1. Підбуцька, Н. В. (2013). Психологічні властивості особистості майбутнього інженера.

2. Большакова А. М. Психологія особистісної реалізованості суб'єкта життєвого шляху : монографія / А. М. Большакова ; Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 311 с.

3. Mizell, H. (2010). *Why Professional Development Matters*. Learning Forward. 504 South Locust Street, Oxford, OH 45056. Coenders, F., & Verhoef, N. (2019).

Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional development in education*, 45(2), 217-230..

Інформаційні ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua>
2. <http://library.kpi.kharkov.ua/uk>
3. <https://repository.kpi.kharkov.ua/home>